

Grendel Lajosra emlékező alkotások

A Felvidéki Magyar Szépművészeti Egyesület képzőművészeti pályázatát hirdetett meg Grendel Lajos (1948–2018) Kossuth-díjas író születésének hetvenötödik évfordulójára emlékezve. A pályázó művészekből elsősorban a Grendel regényeiben megjelenő nemzedéki, nemzetiségi sors- és létproblémákat feldolgozó, közép-európai abszurditásokat bemutató alkotásokat, valamint Grendel-portrékat vártak. A munkák értékelése képzőművészeti és irodalomtörténeti szempontokat figyelembe véve történt meg. A zsűri: Tózsér Árpád Kossuth-díjas költő, Tóth László József Attila-díjas író, az MMA tagja, dr. habil. Szunyogh László Ferenczy Béni-díjas szobrászművész, Novotny Tihamér művészeti író, Grendel Ágota, az író özvegye, Miglinzci Éva művészettörténész. A zsűri válogatása nyomán Dunaszerdahelyen, a Csallóközi Múzeum galériájában rendezték meg az első kiállítást. A múzeumi térben ötvenöt művész kilencvennégy alkotását helyezték el. A legkülönbözőbb művészeti-technikai ágak, látásmódok mind egyközpontúak. Grendel Lajos irodalmi munkásságára reflektálnak, vagy Grendel-portrék. Az utóbbi években a kortárs művészet fő áramának diskurzusában ritkán jelentkeznek az alkotók irodalmi tematikára reagálva. A Felvidéki Magyar Szépművészeti Egyesület képző- és iparművészeti pályázatában az egyéni, történelmi és társadalmi egzisztenciális élményhalmaz feldolgozását kérték a művészekből és azt, hogy a grendeli verbalitást fordítsák át a vizualitás nyelvére.

A beérkezett és a zsűri elé került alkotásokban a tabukat döntőgató kritikai nézőpontok mellett rejtett koncepciójú hitvallások fedezhetők fel. A kiállító művészek akár a Grendel-művek filozófiai telítettségéből nyertek ihletet, akár a személyes, családi, történelmi élethelyzetükből inspirálódtak, az alkotások nem múltba révedők, hanem a jelenkor eszköztárával újrafogalmazott víziói a reménységnek.

A tárlat természetesen nem adhat teljes körképet Grendel alkotóperiódusairól, de a formák, a kifejezési módok, a tanúságtétel mégis megérintheti a *Grendel '75* kiállítás képnézőit, mert az összeállított kollekciónak szerves egységet képez a Csallóközi Múzeum közegében. A galéria némely helyén a gondolatok és érzések sűrűsödnek, másutt a karakterizáló világszemlélet, a társadalomkritika lesz úrrá a falon. Az alkotók tudatos átgondoltsága bontakozik ki a művekben, amelyek nyolcvan százaléka az elmúlt egy évben készült a kiállításra. A kiállítóterbe lépve azonnal feltűnik a kiállított anyag sokszínű gazdagsága.

A tárlatlátogató figyelmét a kiállítás rendezője szándékolatosan a főfalra irányítja. A rendezési koncepció középpontjában a Grendel Lajos portréit bemutató térszervezés áll, amely egyrészt a művek készítésének technikai sajátosságait hangsúlyozza, másrészt az emberi valót és az emberi lelket jeleníti meg. Az alkotók Grendel Lajos szimbolikus alakját néhol lírai tartalmakkal, máshol groteszk formavilággal látatják, mégis tiszteletben tartva az író emlékét.

A Felvidéki Magyar Szépművészeti Egyesület pályázati felhívásában olvasható Szeberényi Zoltán irodalomtörténész gondolata, amely szerint Grendel: „Az egyéni, nemzedéki, nemzetsors- és létproblémáit háromszor, három irányból, hasonló módszerekkel körbejárva [...] kegyetlenül leszámol az egyéni és közösségi illúziókkal, hagyományokkal, irodalmi konvenciókkal, s ezzel végrehajtva a szlovákiai magyar széppróza első, jelentős eredményekkel kecsegtető újítását.”

Ennek az újításnak a fonalát tovább gombolyítva születtek meg azok az alkotások, amelyek Grendel irodalmi

A *Grendel '75* című kiállítás katalógusa, 2023
© Felvidéki Magyar Szépművészeti Egyesület

Király Zsuzsa,
Grendel Lajos,
2023
© Király Zsuzsa

munkásságára reflektálnak. A művekben megjelenő nyughatatlan vonalugbancokkal, a nagy ívű ecsetvonásokkal, a grafikai megoldásokkal az eleven emberi lét, az új idők várt hite, a pozitív és groteszk életszemlélet megmutatására törekedtek az alkotók. Néhány képben a szürrealista látomásokat hajszolják, de a valóságos élet labilitása minden képben jelen van. Ezek a képi narratívák erőteljes gondolatokat fogalmaznak meg. Létünk külsőségeinek látszatvilágát hordozzák, a jó és a rossz szüntelen harcát és a megtisztulást hirdetik. A múltat idéző, de a jelenben tudatosult művek a grendeli univerzum rendezettségéről szólnak, és az író hites szellemi közegének útmutatása hívja fel a figyelmet a elmúlt lét visszásságaira, az abból való kiemelkedésre. Az alkotók a saját képi rendszerük felépítésekor a rendíthetetlen grendeli alapokra építkeztek, az író emléktárát tudatosan építették be alkotásaikba. Grendel Lajos személyes mitológiájának alkotóelemeit konzerválták műveikben. A képzőművészeti alkotások meditatálásra készítő témákat vetnek fel, nem közölnek konkrétumokat, nem közölnek megkérdőjelezhetetlen állításokat, hiszen ezzel tárgyiasíthatnák a grendeli textus hangulatait, így az olvashatóság és az absztrakció különféle átmenetei fedezhetők fel az alkotásokban.

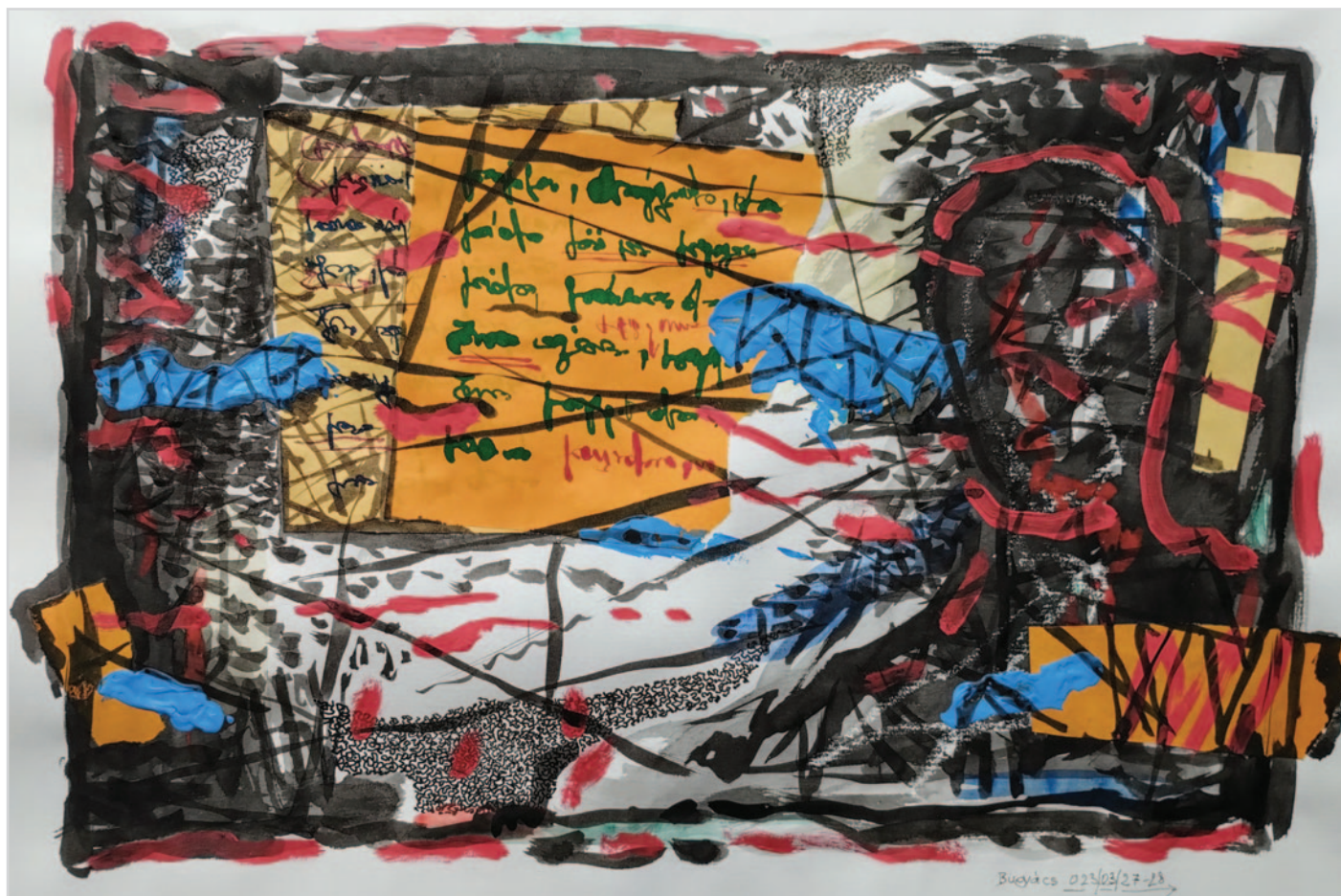
A grendeli témát megfogalmazni úgy, hogy morális kontextusában hiteles legyen, aktuális maradjon, figyelemre méltó teljesítmény. A tematika sikerét erősíti a személyes életszituációk, az önálló hangú stílusok beemelése, így jelentős műtárgyegyüttessé alakult a *Grendel '75* pályázat anyaga.

A dunaszerdahelyi kiállítás megnyitása alkalmával a zsűri védnöke, Tözsér Árpád elnöki jogával elismerésben részesítette Kopócs Tibor festőművészt a *Hazám, Abszurdisztán* című, karikatúra jellegű grafikai munkájáért.

Tözsér Árpád indoklása: Kopócs Tibor munkája az egész Grendel-univerzumot tartalmazza: tele van iróniával, a világ intellektuális látásával, kritikával, filozófiákkal, sztoicizmussal és az élet szeretetével. De ha az alkotója azt a címet adta volna a műnek, hogy *A malomellenőr* (Mészáros Sándor mondta egyszer Grendelről, hogy inkább néz ki kedélyes malomellenőrnek, mint írónak), Grendeltől függetlenül is lenne mondanivalója. Jelentése egzisztenciális, tehát egyetemes.

A *Grendel '75* műtárgyegyüttes-kiállítás záró eseményére a pozsonyi Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeumban kerül sor a 2024. évi Magyar Kultúra Napján, és a fődíjat is ez alkalommal adják át.

Bugyács Sándor,
Jegyzetek
Grendelről,
2023
© Bugyács
Sándor

Végyvári Gergely,
For sale.
Brand new willies.
Overused. IX.,
2021
© Végyvári
Gergely

Kiállító művészek:

A. Bak Péter
Bánsághi Tibor Vince
Bárány T. Rézia
Bészabó András
Bogyács Sándor
Büki Zsuzsanna
Czikó Imola
Csernátony Lukács László
Csurák Erzsébet
Droznyik István
Fábry János
Fecsó Szilárd
Gáspár Péter

Holló István
Jakobi Anna
Jánosi Anna
Szilágyi Jéger Teréz
Kelemen Dénes Lehel
Kemp Zsuzsa
Király Zsuzsa
Kopócs Tibor
Koppány Attila
Kóthay Péter
Kovács Csonga Anikó
Kovács Péter Balázs – KPB
Léphaft Pál

Lévai Ádám
Lévay Jenő
Lovas Kinga
Lőrincz Zsuzsa
Magyar József
Mátrai István
Méry Beáta
Miske Emő
Székely Móri Márta
Nagy Judit
Neuberger István
Ovidiu Petca
Pál Csaba
Pállay József
Réti Ágnes

Ruzics Csilla
Sáfár Pál
Sárkány Balázs
Simon Zsolt
Siska-Szabó Hajnalka
Stefanovits Péter
Szabó Andrea
Szabó Bonifác
Szabó Henrietta
Szabó János
Ujhelyi Gabriella
Városi Gabriella
Végh Éva
Végyvári Gergely